

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 14/2011 rd

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av konventionen om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av infanteriminor samt om deras förstöring och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen och om tillämpning av konventionen samt till vissa lagar som har samband med den

Till utrikesutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 september 2011 en proposition om godkännande av konventionen om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av infanteriminor samt om deras förstöring och med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen och om tillämpning av konventionen samt till vissa lagar som har samband med den (RP 15/2011 rd) till utrikesutskottet för beredning och bestämde

samtidigt att lagutskottet ska lämna utlåtande till utrikesutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Markku Virri, utrikesministeriet
- lagstiftningsråd Jaakko Rautio, justitieministeriet.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- försvarsministeriet
- Suomen Asehistoriallinen Seura ry
- professor Raimo Lahti.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner den i Oslo i september 1997 upprättade konventionen om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av infanteriminor samt om deras förstöring.

Konventionen förbjuder användning, lagring, produktion och överföring av infanteriminor. Den ålägger konventionsparterna att förstöra be-

fintliga lager med infanteriminor senast fyra år efter att konventionen har trätt i kraft för parten i fråga. Vidare bestäms det att infanteriminor i minerade områden ska förstöras senast tio år efter att konventionen har trätt i kraft. I konventionen ingår en skyldighet att tillhandahålla hjälp med både minröjning och stöd till minoffer. Årlig rapportering krävs.

Konventionen trädde internationellt i kraft i mars 1999. För Finlands del träder den i kraft den första dagen i den sjätte månaden efter den dag då anslutningsinstrumentet har deponerats. I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen och om tillämpning av konventionen. Det föreslås att en straffbestämmelse om brott mot förbudet mot infanteriminor införs i strafflagen. I tvångsmedelslagen föreslås en ändring som innebär att teleav-

lyssning och bostadsavlyssning ska kunna tillgripas för att utreda sådana brott.

Den föreslagna lagen om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen och om tillämpning av konventionen avses träda i kraft samtidigt som konventionen träder i kraft för Finlands del vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av republikens president. De lagar som gäller ändringar i strafflagen och tvångsmedelslagen avses träda i kraft vid motsvarande tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Propositionen gäller Finlands anslutning till Otawakonventionen som förbjuder användning, produktion, lagring och transport av infanteriminor och förpliktar parterna att förstöra befintliga infanteriminor. Konventionen kräver att alla nödvändiga åtgärder vidtas för att hindra och bekämpa förbjuden verksamhet. De åtgärder som avses här är bl.a. straffrättsliga påföljder. I enlighet med sin behörighet fokuserar lagutskottet på förslagen till ändringar i strafflagen och tvångsmedelslagen.

I och med tillträdet till konventionen kommer de redan gällande straffbestämmelserna om krigsförbrytelser i 11 kap. 5—7 § i strafflagen att kunna tillämpas på användning av infanteriminor. Men bestämmelserna är bara tillämpliga i krig och under omständigheter som är jämförbara med krig. Därför föreslås nu en ny straffbestämmelse (9 b §) i 11 kap. i strafflagen. Den ska tillämpas om infanteriminor har använts trots att det inte varit krig och omständigheterna inte varit jämförbara med krig. Straffskalan föreslås vara fängelse i minst fyra månader och högst sex år. Dessutom ska det vara ett internationellt brott att överträda förbudet mot infanteriminor. Teleavlyssning och teknisk avlyssning (teleavlyssning och bostadsavlyssning i den nya tvångsmedelslagen) blir möjliga i förundersökningar som gäller brott mot förbudet. Straffskalan och befogenheterna att tillgripa tvångsmedel motsvarar

det som 11 kap. i strafflagen föreskriver om brott mot förbudet mot kemiska vapen (8 §) och biologiska vapen (9 §).

Likaså är den nya straffbestämmelsen avsedd att vara sekundär i förhållande till bestämmelserna om krigsförbrytelser. Det visas av uttrycket "*på annat sätt än vad som avses i 5—7 § använder infanteriminor*" i 1 punkten. Utskottet anser att passusen är motiverad för att det ska framgå hur bestämmelsen förhåller sig till bestämmelser om krigsförbrytelser. En liknande formulering finns också i straffbestämmelserna om överträdelse av förbuden mot kemiska och biologiska vapen. Eftersom straffbestämmelsen är sekundär bara i relation till krigsförbrytelser, åsidosätter den inte de straffbestämmelser som finns till skydd för enskilda människor. Det betyder att den som uppsåtligt använder en infanterimina med den följd att någon dör kan straffas både för brott mot förbudet mot infanteriminor och för dråp eller mord.

Enligt de generella principerna i strafflagen ska straffet mätas ut med beaktande av hur skadligt och farligt brottet är i förhållande till andra gärningsformer. Utskottet ser det som befogat att i fråga om överträdelser av förbudet mot infanteriminor beakta vad som föreskrivs om överträdelser av förbuden mot kemiska och biologiska vapen. Förslaget om en lika sträng straffskala har väckt diskussion i utskottet, eftersom infanteriminor är en annan typ av vapen än kemiska

och biologiska vapen. Men utskottet stannade för att tillstyrka förslaget, eftersom de här tre typerna av vapen också har gemensamma drag. Det relevanta är att de följder och skador som vapnen kan ge upphov till från fall till fall kan variera i svårighetsgrad, från lindriga till allvarliga. Därför är det viktigt med en bred straffskala, så att ett korrekt straff kan avgöras i varje specifikt fall. Brott mot förbudet mot infanteriminor kan också vara allvarliga gärningar, eftersom minorna enligt utredning kan leda till död eller svårbehandlade kroppsskador. Det är således befogat att straffskalan för brott mot förbudet mot infanteriminor medger stränga straff på samma sätt som i fråga om förbuden mot kemiska och biologiska vapen. Å andra sidan gör en bred straffskala det möjligt att tillämpa de nedre stegen på skalan i lindriga fall. Straffskalan kan också vara lindrigare om villkoren i 6 kap. 8 § i strafflagen är uppfyllda.

Teleavlyssning och andra liknande tvångsmedel kan i regel komma på fråga bara om de brott som utreds är allvarliga. Teleavlyssning och teknisk avlyssning är enligt den gällande tvångsmedelslagen (450/1987) möjliga bl.a. om brott mot förbudet mot kemiska eller biologiska vapen misstänks. Överträdelser av förbudet mot infanteriminor kan som sagt vara allvarliga gärningar på samma sätt som överträdelser av förbuden mot kemiska och biologiska vapen. Därför är det motiverat att möjliggöra de här tvångsmedlen också vid misstänkta brott mot förbudet mot infanteriminor. Självfallet kan lindrigare tvångsmedel också tillgripas. När det gäller tvångsme-

del vill utskottet understryka betydelsen av proportionalitetsprincipen, alltså att tvångsmedlen ska stå i proportion till den misstänkta gärningen.

Utskottet har följaktligen ingenting att anmärka på innehållet i den nya straffbestämmelsen. Men utskottet föreslår att utrikesutskottet överväger om straffbestämmelsen om brott mot förbudet mot infanteriminor för konsekvensens skull kan skrivas in som 11 kap. 9 a § i strafflagen. Då kommer bestämmelserna om krigsförbrytelser och olika vapenbrott efter varandra i kapitlet. Det betyder att bestämmelsen om tortyr i 9 a § måste flyttas till 9 b §. Då bör den inledande meningen också justeras.

En infanterimina är enligt Ottawakonventionen en mina som är konstruerad för att explodera genom en människas närvaro, närhet eller kontakt och som försätter ur stridbart skick, skadar eller dödar en eller flera människor. Enligt utredning består en sådan mina av en tändanordning, sprängladdning och metallbehållare. Det är bara försvarsmakten som har infanteriminor och tillhörande sprängämnen. Enstaka samlare kan ha metallbehållare som är tömda på sprängämnen. För tydlighetens skull påpekar utskottet att sådana behållare enligt det som sagts ovan inte är infanteriminor som avses i konventionen.

Utlåtande

Lagutskottet anför

att utrikesutskottet bör beakta det som sägs ovan.

LaUU 14/2011 rd — RP 15/2011 rd

Helsingfors den 14 oktober 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Anne Holmlund /saml
vordf. Lars Erik Gästgivers /sv
medl. James Hirvisaari /saf
Johanna Jurva /saf
Suna Kymäläinen /sd
Markku Mäntymaa /saml
Johanna Ojala-Niemelä /sd
Aino-Kaisa Pekonen /vänst

Jaana Pelkonen /saml
Arto Pirttilahti /cent
Kristiina Salonen /sd
Jani Toivola /gröna
Kari Tolvanen /saml
Ari Torniainen /cent
Kaj Turunen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.